

Asia: VN/7491/2024

Vanhojen metsien kriteerit Suomessa

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Kiitämme ympäristöministeriötä lausuntopyynnöstä. Olemme tutustuneet hallituksen esitykseen vanhan metsän kriteereiksi ja toteamme niistä:

EU:n biodiversiteettistrategia 2020 velvoittaa Suomen suojelemaan oikeudellisesti 30 prosenttia maa- ja merialueista, suojelemaan tiukasti 10 prosenttia edellä mainituista, sekä suojelemaan tiukasti kaikki luonnontilaiset metsät ja vanhat metsät. Lisäksi EU edellyttää, että jäsenvaltiot laativat kansalliset määritelmät vanhoille metsille sekä kartoittavat vanhat ja luonnontilaiset metsät 2029 loppuun mennessä. Petteri Orpon hallitusohjelmassa todetaan: ”Hallitus suojelee jäljellä olevat kansalliset kriteerit täyttävät valtion luonnontilaiset, vanhat metsät.”

Biodiversiteettistrategian tiukan suojelun vaatimus koskee sekä luonnontilaisia metsiä että vanhoja metsiä. EU-komission ohjeen mukaan vanhoilta metsiltä ei edellytetä täyttää luonnontilaisuutta, vaan tiettyjen rakennepiirteiden olemassaoloa. EU ei ole määritellyt näille rakennepiirteille varsinaisia kynnysarvoja.

Hallitus on nyt esittänyt kansalliset kriteerit suojelun toteuttamiseksi vanhojen metsien osalta. Pidämme hallituksen esitystä strategian tavoitteiden vastaisena sekä luontokadon pysäyttämiseksi täysin riittämättömänä, sekä myös tutkimustietoa tarkoitushakuisesti käyttävänä.

Arvio valintakriteereistä

Hallituksen esityksessä ehdotetaan vanhan metsän kriteerit täyttäväksi vain metsiä, joita ei Suomesta pääsääntöisesti löydy. On ilmeistä, että nyt esitetyt kriteerit on tarkoituksella määritelty sellaisiksi, että ne eivät aiheuta tarvetta lisäsuojeluun.

Kriteerit näyttävät pohjautuvan Suomen ympäristökeskuksen ja Luonnonvarakeskuksen julkaisuun ”Luonnontilaiset metsät ja vanhat metsät Suomessa: EU:n komission ohjeet ja kansallinen tarkastelu” niin, että raja-arvoksi niin metsän iän kuin lahopuun määränkin osalta on valittu ehdotetun vaihteluvälin yläraja.

Julkaisussa esitetyt arviot lahopuun määrästä eri kasvillisuusvyöhykkeillä perustuvat pääosin luonnontilaisista, jopa yli 500-vuotiaista metsistä mitattuihin. Siksi näistä johdetut raja-arvot sopisivat mahdollisesti luonnontilaisen metsän määritelmäksi, mutta niitä ei ole mielekästä käyttää BD-strategiassa tarkoitettua vanhan metsän määritelmänä.

Etelä-Suomessa suojelualueillakin lahopuun määrä on nykyisen keskimäärin vain noin 20 m³/ha. Yli 50 m³/ha lahopuumääriä löytyy vain paikallisesti, yleensä pienialaisilta kuvioilta tai esimerkiksi myrskytuhoalueilta. METSO-ohjelmassa I-luokan kohteilla lahopuun määrä on ollut Uudellamaalla keskimäärin 29,6 m/ha ja kaikilla kohteilla 16,7 m/ha. Nyt esitetyt raja-arvot ylittäviä lahopuumääriä ei METSO-kohteilta ole löytynyt käytännössä koskaan.

Kasvupaikan tuottavuudesta johtuvaa vaihtelua lahopuun määrässä ei ole vanhan metsän kriteereissä huomioitu. Maankäytön historiasta johtuen Suomessa säästyneet vanhat metsät keskittyvät karuille alueille, missä puuston kuin myös lahopuuston tilavuus on lähtökohtaisesti pieni.

Hallituksen esityksen kriteerit ovat myös ristiriidassa aiempien kansallisten vanhan, suojelunarvoisen metsän määritelmien kanssa. Vanhan metsän kriteerit on Suomessa määritelty useissa eri yhteyksissä.

Esimerkiksi METSO-suojeluohjelmassa edellytetään I-luokan vanhalta metsältä yli 10m³/ha lahopuumäärää sekä lahopuujatkumoa. Natura 2000-verkoston ”borealiset luonnonmetsät” – luontotyyppin valintakriteerinä on eri ikäluokkia edustavan puuston tilajakauman ohella, että lahopuun määrä ylittää 10 m³/ha tai 10 prosenttia kokonaispuuston määrästä. Metsähallituksen ympäristöoppaassa määritellään säästettäväksi luontokohteiksi uudistuskypsyden ylittäneet, kerrokselliset ja runsalahopuustoiset metsät ilman tarkempia kynnysarvoja. Suomen Luontopaneeli on tarkastellut metsien suojelua sekä lajiston turvaamisen että 10 prosentin suojelutavoitteen toteutumisen näkökulmasta. Luontopaneelin mukaan esimerkiksi Etelä-Suomessa jo 80-100-vuotiaat metsät saavat vanhan metsän rakennepiirteitä ja tällaiset kohteet olisi ehdottomasti huomioitava suojelussa.

Lausunnolla olevissa kriteereissä on lisäksi esitetty vanhoille metsille minimipinta-alat. EU-komission ohje ei sisällä tällaista vaatimusta. Erityisesti Etelä-Suomessa toistaiseksi säästyneet vanhat metsät ovat tyypillisesti hyvin pienialaisia, ja monimuotoisuuden turvaamisen näkökulmasta vaatimus minimipinta-alasta ei ole perusteltu.

Lausunnolla olevan esityksen valmistelussa ovat olleet käytössä myös ympäristöministeriön 11.3.2024 ehdottamat vanhan metsän kriteerit. Ne eroavat merkittävästi hallituksen esityksestä. Esimerkiksi Etelä-Suomessa lahopuun määrän raja-arvoksi YM on esittänyt 20m³/ha ja puuston iäksi havupuuvaltaisilla kohteilla vähintään 120 vuotta. YM:n esitys vastaa huomattavasti paremmin komission ohjetta ja biodiversiteettistrategian tavoitteita, vaikka sekin jättää vielä paljon monimuotoisuusarvoiltaan merkittäviä vanhoja metsiä suojelun ulkopuolelle.

Johtopäätökset

Hallituksen esitys vanhan metsän kriteereiksi ei ole hyväksyttävä. Vaadimme kriteerien palauttamista uudelleen valmisteltavaksi niin, että jatkovalmistelussa pohjana käytetään ympäristöministeriön alkuperäistä esitystä, jonka voi katsoa saavuttavan edes minimitason biodiversiteettistrategian vaatimusten täyttämiseksi.

Valtion maiden metsien kartoitusprosessin on oltava läpinäkyvä. Tietojen kartoitusmenetelmistä ja tuloksista niin kriteerit täyttävien kuin täyttämättömien kohteiden osalta on oltava julkisesti saatavilla. Ympäristöjärjestöjen ja muiden toimijoiden tieto on huomioitava kartoituksissa täysimääräisesti.

Luontokadon pysäyttämiseksi sekä kansainvälisten sitoumusten ja hallitusohjelman uskottavaksi toteuttamiseksi Suomessa on myös viipymättä suojeltava muun muassa Metsähallituksen alue-ekologisessa suunnittelussa huomioidut, toistaiseksi vailla lainvoimaisia suojelua olevat luontokohteet, ympäristöjärjestöjen kartoituksissa arvokkaiksi todetut valtionmaiden kohteet sekä varmistettava riittävä rahoitus METSO-ohjelman kriteerien mukaisten, monimuotoisuudeltaan arvokkaiden yksityismaiden metsien vapaaehtoiseen suojeluun.

Arkiomaa Aki
BirdLife Suomi ry